

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta järjestää

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan ja/tai lisäksi seuraavia toimia [Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry kiittää mahdollisuudesta lausua lakiluonnoksesta. Arvioimme, että ehdotettu säädöskokonaisuus toteuttaa tavoitteensa lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa. Pidämme kuitenkin ristiriitaisena esityksessä tehtyä rajausta nuorten osalta tarkoittamaan alle 23-vuotiaita. Mielenterveyden haasteista aiheutuvien kustannusten näkökulmasta paras ratkaisu olisikin laajempi, koko väestöä koskeva terapiatakuu. Rajaus alle 23-vuotiaisiin jättää ulkopuolelleen yli 44 % ammatillisen toisen asteen opiskelijoista (Vipunen, 2022). Esitetyn terapiatakuun toteutuessa tulee kiinnittää erityistä huomiota 23 vuotta täyttäviin palvelun piirissä oleviin tai olleisiin nuoriin. Näiden nuorten osalta tulee taata hoitopolun jatkuminen sekä avun saatavuuden takaaminen nuoren tarpeiden mukaisesti. Esimerkiksi tilanteita, jossa palveluiden tarjonta lopetetaan nuoren täytettyä 23 vuotta, tulee välttää. Samalla olemme huolissamme sosiaali- ja terveysalan henkilökunnan riittävydestä. Riittävästi resursoitu palveluntuotanto on välttämätöntä, jotta hoito lain määräämässä aikarajassa pystytään takaamaan.]

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla [OSKU esittää, että korkeakouluopiskelijan opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n 4 momentin säädöksessä sekä terveydenhuoltolain 53 §:ssä ehdotettu ikäraja alle 23-vuotiaista poistetaan ja lyhytpsykoterapiaan tai psykoterapioista johdettuun määrämuotoiseen ja aikarajoitteiseen psykososiaaliseen hoitoon olisi oikeutettu koko väestö. Ehdotamme, että ensivaieessa edellä mainittuja lakiesityksiä muokataan siten, että alle 23-vuotiaiden sijaan raja asetettaisiin alle 29-vuotiaisiin ja päätoimisiin opiskelijoihin.]

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöstä olisi muokattava seuraavalla tavalla [OSKU esittää terveydenhuoltolain 53 §:n muokkaamista aiemmin tässä lausunnossa esitetyn mukaisesti koskemaan kaikkia alle 29-vuotiaita ja päätoimisia opiskelijoita. OSKU kannattaa samanlaista muutosta myös luonnokseen opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:stä. OSKU on huolissaan terveydenhuoltolain 53 §:n kirjauksen toteutumisen mahdollisista alueellisista eroista. Hyvinvointialueiden heikko taloudellinen tilanne sekä alueelliset erot esimerkiksi koulutetun henkilöstön saatavuudessa saattaa asettaa terapiatakuulainsäädännön piirissä olevat eriarvoiseen asemaan kotipaikkansa sekä muiden ominaisuuksien perusteella.]

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan sitä olisi muokattava seuraavalla tavalla [OSKU esittää sosiaalihuoltolain 25 a §:n muuttamista aiemmin tässä lausunnossa esitetyn mukaisesti alle 23-vuotiaiden sijaan alle 29-vuotiaat ja päätoimiset opiskelijat.]

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan sitä olisi muokattava seuraavalla tavalla [OSKU esittää sosiaalihuoltolain 45 §:n muuttamista tässä aiemmin lausunnossa esitetyn mukaisesti kattamaan alle 23-vuotiaiden sijaan alle 29-vuotiaat ja päätoimiset opiskelijat]

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteet

-

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteet

-

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

OSKU pitää hyvänä esityksessä kuvatun kaltaista erillistä terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta ja raportointia muun hoitotakuun toteutumisen rinnalla. Pidämme keskeisenä, että hoitotakuun tiedot ovat myös terapiatakuun seurannan osalta julkisia terveydenhuoltolain 55 §:n esityksen mukaisesti.

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Lainsäädännön onnistunut toimeenpano edellyttää riittävästi resursoituja sosiaali- ja terveyspalveluita, sekä hyvinvointialueita. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaitosten, oppilas- ja opiskelijahuollon, YTHS:n sekä hyvinvointialueiden väliseen yhteistyöhön. Eri palveluntarjoajien välillä liikkuminen ei saa viivästyttää hoitoon pääsyä tai asettaa nuorta eriarvoiseen asemaan.

Samalla tulee kiinnittää huomiota koulutetun sosiaali- ja terveysalan henkilökunnan saatavuuteen sekä palveluiden riittävään resursointiin.

Yksin terapiatakuu ei myöskään riitä ratkaisemaan lasten ja nuorten kasvaneita mielenterveyshaasteita. Tarvitaan aktiivisia toimia mielenterveyden ongelmia aiheuttavien rakenteiden purkamiseksi, sekä toisaalta ongelmien ennaltaehkäisyyn koko väestön mittakaavassa.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusäätelyyn?

Kyllä

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

OSKU näkee ristiriidan lainsäädännössä, jossa terapiatakuun aikamääre on huomattavasti lyhyempi kuin kiireettömän hoidon ensimmäisen hoitotapahtuman hoitotakuu.

Terapiatakuusäätelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei höllennetty perusterveydenhuollon hoitotakuu hidasta terapiatakuun piirissä olevien hoitopäätöksiä.

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Toivomme lainsäädäntöprosessissa kiinnitettävän erityistä huomiota perusasteen, toisen asteen ja korkea-asteen oppilaitosten, sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajien sekä kuntien väliseen yhteistyöhön. Samoin pidämme tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveysongelmien juurisyytä selvitetään ja että niihin puututaan entistä tarmokkaammin.

Härkönen Onni
Suomen Opiskelija Allianssi - OSKU ry